

Motion till riksdagen 2005/06:U259

av **Staffan Danielsson och Margareta Andersson (c)**

Jordbruket i Afrika

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige, helst tillsammans med de nordiska länderna, genomför förtroendefulla samtal med de afrikanska länder som uppstår mycket svenskt bistånd om den nya jordbrukspolitik som är oundgängligen nödvändig för att utveckla Afrika och dess jordbruk.

Motivering

Bates, Bergrapporten m.fl. böcker från 1980-talet visade att jordbrukspolitiken i Afrika motarbetade i stället för att stödja de afrikanska bönderna. Krueger och hennes många medarbetare visade i den stora studien "The political economy of agricultural pricing policy" 5 volymer, Världsbanken 1991, att bland alla utvecklingsländer i världen var det bara i Afrika det förekommit och förekom att bönderna fick mindre än halva det redan nedpressade världsmarknadspriset för sina grödor. Mellanskillnaden tog staten! Mycket av den utplundringen har nu privatiserats.

Regeringen skrev – kanske mot denna bakgrund – i proposition 1994/95:100 Utrikesbilagan s. 54 på detta tema följande:

Jordbruket var basen för utveckling i vårt land och så är det i flertalet fattiga länder idag. Ökad produktion och bättre fungerande marknader krävs för att förbättra livsmedelsförsörjningen. Ökad produktivitet i jordbruket är avgörande för fattigdomsbekämpningen i många länder.

Den samlade jordbruksmarken, en ändlig resurs, måste brukas på ett uthålligt sätt. Varje dag försvinner stora arealer jordbruksmark till följd av erosion, försaltning och urbanisering. Potentialen för nyodling är begränsad.

I Afrika söder om Sahara har torka och inbördeskrig bidragit till att hindra jordbrukets utveckling. Den politik som förts i många länder har förvärrat situationen genom att hålla priserna nere. I vissa länder har bönderna fått mindre än halva världsmarknadspriset för sina grödor. Produktionen har då gått ner och länderna har i vissa fall tvingats importera livsmedel. Böndernas köpkraft har minskat liksom deras sparande.

Fel! Okänt namn på

Erfarenheterna från framgångsrika länder understryker istället behovet av satsningar på jordbruket.

Avgörande för en hållbar lösning på många länders hungerproblem är bl.a. att ge jordbruket förutsättningar att utvecklas. Det gäller att göra det möjligt också för småbönderna att förbättra produktivitet och därmed inkomster. I många fall krävs ekonomiska reformer. Samtidigt krävs direkt stöd, t.ex. insatser för att förbättra infrastruktur och rådgivning, utveckling av system för äganderätter och tillgång till krediter.

Det är intill denna dag otydligt i vilken utsträckning dessa viktiga konstateranden har fått inflytande på det praktiska utvecklingssamarbetet med afrikanska länder. Förfrågningar synes ge vid handen att UD/Sida i stort fortfarande saknar tillförlitliga uppgifter om vilka priser bönderna i Afrika i praktiken får.

I den stora utredningen Globkom diskuterades något den afrikanska jordbrukspolitiken. Utredningen konstaterade att "... Afrikas bönder är det maktlösa folket". Saken berördes inte i den påföljande propositionen om global utveckling. Utrikesutskottet påpekade att hinder för jordbrukets och landsbygdens utveckling borde analyseras. Vi saknar information om i vilken utsträckning ett sådant analysarbete påbörjats.

Forskaren Sara Johansson vid Internationella handelshögskolan i Jönköping har i arbetet "The discrimination against agriculture, A review of literature in the field of Agricultural policy in developing countries" kartlagt och sammanfattat tillgängliga studier av jordbrukspolitiken utveckling i Afrika. Analysen bygger bl.a. på den tidigare nämnda studien av Krueger samt på arbete av dåvarande medarbetaren vid det välrenommerade International Food Policy Research Institute i Washington, Mylena Kherallah, samt flera medarbetare: "Agricultural market reforms in Sub-Saharan Africa: A synthesis of research findings".

Här framträder den förfärliga informationen att så vitt går att finna har Afrikas bönder sedan mitten av 1980-talet i det stora hela inte fått erfara några förbättrade priser på sina grödor. Tillgängliga analyser synes visa att de bönder som odlar exportgrödor fått en höjning av andelen av världsmarknadspriset från ca 0,4 till 0,5 medan världsmarknadspriserna sjunkit drastiskt. De bönder som odlar baslivsmedel för egen försörjning och naturligtvis för avsalu i den utsträckning omständigheterna tillåter har till synes i genomsnitt inte alls fått någon förbättring av priserna – dvs. deras priser ligger i så fall kvar på under halva världsmarknadspriset – medan konsumenterna fått uppleva en viss realprisnedgång på livsmedel i takt med att statliga monopol på handel med baslivsmedel avvecklats.

Den svenske forskaren Göran Djurfeldt har tillsammans med ett antal svenska, afrikanska och asiatiska forskare nyligen givit ut boken "The african food crisis. Lessons from the asian green revolution". Här framträder en tydlig bild av förutsättningarna för att de asiatiska länderna nästan utan undantag under den gångna 30-årsperioden lyckats dramatiskt öka livsmedelsproduktionen per person med hjälp av en aktiv och positiv jordbrukspolitik. I asiatiska länder har det varit typiskt att jordbrukspolitiken genomgått en u-sväng från tidigare tillämpad prispress gentemot bönderna till en jordbrukspolitik som gett bönderna minst världsmarknadspris och i många fall mer eller

Fel! Okänt namn på

mindre långt däröver. Staterna har därutöver på en mängd politikområden medverkat till att familjelantbruket kunnat utnyttja de nya högvakstade sorterna främst av ris och vete.

Enligt vår mening bör därför Sverige, helst i samverkan med de övriga nordiska länderna, förbereda och genomföra ytterligt förtroendefulla samtal med afrikanska regeringar om hur en jordbrukspolitik måste vara utformad för att bidra till decentraliserad ekonomisk tillväxt och tryggad livsmedelsförsörjning för både landsbygdens och städernas befolkning. Bättre jordbrukspolitik i Afrika är enligt vår mening en förutsättning för att biståndet skall kunna göra egentlig nytta. I ett längre perspektiv kan vi förmoda att också afrikanska bönder och afrikansk landsbygdsbefolkning får tillgång till egna organisationer, som kan medverka i utformningen av den nationella politiken. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Stockholm den 29 september 2005

Staffan Danielsson (c)

Margareta Andersson (c)